

i ปัญหาด้านสภาพอากาศในปัจจุบัน ทั้งภาวะโลกร้อน น้ำแล้ง น้ำท่วม ล้วนส่งผลกระทบต่อสุขภาพและความปลอดภัยของมนุษย์ และส่งผลกระทบต่อทรัพยากรน้ำอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทั้งในแง่ของปริมาณและคุณภาพ ความสะอาด ดังนั้น การดำเนินงานด้านแผนน้ำประปาปลอดภัย (WSP) จึงจำเป็นต้องคำนึงถึงประเด็นด้านสภาพอากาศ เพื่อให้มั่นใจว่าจะสามารถให้บริการน้ำที่สะอาดมีคุณภาพแก่ทุกคนได้อย่างทั่วถึง

ภาพรวมของ CR-WSP

แผนน้ำประปาปลอดภัย (WSP) เป็นแนวทางที่ครอบคลุมทั้งการประเมินและการบริหารจัดการความเสี่ยง ซึ่งในระบบประปาก็จะครอบคลุมตั้งแต่แหล่งน้ำจนถึงผู้บริโภค เพื่อสร้างความมั่นใจในคุณภาพของน้ำประปาว่าจะสะอาดและปลอดภัย

ซึ่งการเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศในปัจจุบันก็ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรน้ำอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ จึงจำเป็นต้องพิจารณาประเด็นด้านการเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศในการดำเนินงานด้าน WSP ด้วย เพื่อให้มั่นใจว่าจะสามารถรับมือกับเหตุการณ์ฉุกเฉินหรือความเสี่ยงต่างๆ ทางด้านสภาพอากาศที่อาจเกิดขึ้นได้ในอนาคต เพื่อสร้างความมั่นใจว่าจะสามารถให้บริการน้ำประปาที่สะอาดและมีคุณภาพได้อย่างต่อเนื่อง

ทั้งนี้ IWA ร่วมกับ OPEC Fund for International Development (OFID) ได้สนับสนุนการดำเนินงานด้าน CR-WSP กับหน่วยงานด้านการประปาในทวีปแอฟริกา จำนวน 4 ประเทศ ได้แก่ บูร์กินาฟาโซ กานา เซเนกัล และเคนยา ภายใต้โครงการ CR-WSP Project ระยะเวลาโครงการตั้งแต่ ก.พ. 2018 - ม.ค. 2020

CR-WSP Project มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ ได้แก่

1. เพื่อส่งเสริมการดำเนินงาน WSP ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
2. เพื่อบูรณาการแผนการรับมือกับสภาพอากาศที่เปลี่ยนแปลง (Climate Resilience) กับการดำเนินงาน WSP เพื่อเตรียมความพร้อมในการรับมือสภาพอากาศที่มีการเปลี่ยนแปลงสูง
3. เพื่อสร้างความตระหนักถึงประโยชน์ของ WSP ในการสร้างความมั่นคงด้านสาธารณสุขและความมั่นคงด้านน้ำท่ามกลางสภาพอากาศที่เปลี่ยนแปลงสูง

1 การดำเนินงานด้าน CR-WSP โดย Office National de l'Eau et de l'Assainissement ประเทศบูร์กินาฟาโซ

ONEA เป็นหน่วยงานด้านการประปาที่รัฐถือหุ้น 100% รับผิดชอบด้านการจัดการน้ำและสุขาภิบาล โดยใช้แหล่งน้ำผิวดิน 60% และน้ำบาดาล 40%

ONEA ให้ความสำคัญกับการผลิตน้ำประปาที่สะอาดและปลอดภัยสู่ประชาชน แต่ว่าการเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศที่ทำให้เกิดน้ำท่วมและน้ำแล้ง ทำให้ประชาชนกว่า 1/3 ไม่สามารถเข้าถึงน้ำสะอาด และความสามารถด้านความสะอาดเมื่อส่งถึงผู้บริโภคได้

การดำเนินงานตาม MOU ร่วมกับ IWA

เพื่อส่งเสริมการดำเนินงานด้านแผนน้ำประปาปลอดภัย พร้อมกับการรับมือการเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศ ONEA จึงได้มีการลงนาม MOU กับ IWA ในเดือน

กรกฎาคม 2018 ระยะเวลา 1.5 ปี โดยมีการตั้ง pilot project ที่เมือง Ziga โดยแผน WSP จะครอบคลุม ในส่วนของแหล่งน้ำดิบ Ziga Dam และ โรงงานผลิตน้ำ Ziga WTP

(pilot site ที่เมือง Ziga)

การดำเนินการที่สำคัญ เช่น

- ระบุกิจกรรมการดำเนินงานของระบบตั้งแต่แหล่งน้ำดิบ จนถึงโรงงานผลิตน้ำ
- ระบุและจัดกลุ่มความเสี่ยงและเหตุการณ์ความเสี่ยง
- ระบุมาตรการควบคุม
- วางแผนงบประมาณสำหรับดำเนินการตามมาตรการ ควบคุม
- จัดฝึกอบรม WSP Capacity Building เพื่อให้ความรู้ด้าน CR-WSP กับทีมงาน
- จัด workshop กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียขององค์กร (เช่น ผู้แทนจากกระทรวงทรัพยากรน้ำ กระทรวงเกษตร กระทรวงสภาพแวดล้อม กรมอุตุฯ มหาวิทยาลัย) เพื่อสร้างความเข้าใจต่อการดำเนินงานของ ONEA

ความท้าทายที่พบในการดำเนินงาน

- ความยากในการคงทีม WSP เพราะพนักงานย้าย หน่วยงาน
- ความยากในการทำงานใกล้ชิดกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ภายนอก เพราะเวลาจำกัดและไม่ค่อยได้ประชุมร่วมกัน
- อุปสรรคด้านภาษาอังกฤษ เพราะบูร์กินาฟาโซใช้ภาษา ฝรั่งเศสเป็นภาษาหลัก
- งบประมาณที่มีจำกัด

แนวทางแก้ปัญหา

- จัดให้ผู้ที่มีอำนาจตัดสินใจเข้าร่วมทีม WSP
- ใช้การสื่อสารออนไลน์ เช่น whatsapp group, zoom
- เสริมสร้างความร่วมมือกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
- จัดล่ามแปลภาษาในระหว่างการทำ workshop กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ไม่สามารถพูดภาษาอังกฤษได้
- เสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือ (networking) กับ หน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

ประโยชน์จากการทำ CR-WSP

- ได้รับความรู้ด้านการดำเนินงานแผนน้ำประปาปลอดภัย ที่ครอบคลุม
- คุณภาพน้ำดีขึ้นและระบบการผลิตมีความน่าเชื่อถือ มากขึ้น
- เกิดประโยชน์ทางด้านสุขอนามัยและความคุ้มค่าด้าน ต้นทุน-ค่าใช้จ่าย เพราะการทำ CR-WSP ทำให้สามารถลด น้ำสูญเสีย และทำให้แรงดันมีความสม่ำเสมอขึ้น รวมทั้ง เป็นการดูแลรักษาระบบทั้งหมดโดยรวม
- ทำให้ลูกค้าผู้ใช้น้ำมีความเชื่อมั่นมากขึ้น

2. การดำเนินงานด้าน CR-WSP โดย KIWASCO ประเทศเคนยา

The Kisumu Water and Sanitation Company Limited (KIWASCO) ก่อตั้งขึ้นในปี 2001 และเริ่ม ดำเนินงานในปี 2003 โดยมีหน้าที่ในการบริการ น้ำประปาและบำบัดน้ำเสียในพื้นที่เมือง Kisumu โรงงานผลิตน้ำของ KIWASCO แบ่งเป็น 2 โรงงาน คือ Dunga WTP มีกำลังการผลิต 40,000 ลบ.ม./วัน และ Kajulu WTP มีกำลังการผลิต 36,000 ลบ.ม./วัน

การให้บริการ ครอบคลุม 88% ของพื้นที่ให้บริการ ทั้งหมด และสามารถให้บริการน้ำประปาได้ตลอด 24 ชั่วโมง

การดำเนินงานตาม MOU ที่สำคัญ เช่น

- มีการตั้งทีมงานย่อยหลายๆทีม เพื่อขับเคลื่อนแผน
- การดำเนินงาน อ้างอิงตามคู่มือ WHO WSP manual
- ทีมงานลงพื้นที่เก็บข้อมูลจากหน้างาน
- ร่างคู่มือ CR-WSP ฉบับแรกของ KIWASCO แล้วเสร็จในเดือนกรกฎาคม 2020
- จัดอบรมให้ทีมงานที่เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
- จัด workshop รับฟังผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ในเดือนสิงหาคม 2020 ซึ่งนับว่าประสบความสำเร็จมากเพราะมีผู้เข้าร่วมมากกว่า 90% จากจำนวนที่เชิญไปทั้งหมด

ความท้าทายที่พบในการดำเนินงาน

- เวลาที่จำกัด
- จำนวนพนักงานที่ไม่เพียงพอ
- ขาดข้อมูลที่สำคัญและจำเป็นต่อการดำเนินงานตามแผน
- ข้อจำกัดทางด้านงบประมาณ

บทเรียนจากการทำ CR-WSP

- การได้รับความร่วมมือจากพนักงาน ฝ่ายบริหาร และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องเป็นประเด็นสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงาน CR-WSP
- การแชร์ข่าวสารและข้อมูลระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องมีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงาน CR-WSP
- WSP มีส่วนสำคัญในการสร้างความมั่นใจของลูกค้า ผู้ใช้น้ำในความปลอดภัยของน้ำประปา โดยการระบุความเสี่ยงและอันตรายที่อาจเกิดขึ้นและมาตรการควบคุมเพื่อจัดการความเสี่ยงเหล่านั้น

ผลสรุปการดำเนินงาน

- จัดการฝึกอบรม และการรับฟังความคิดเห็นจากผู้เกี่ยวข้องในทุกกระดับ เพื่อเสริมสร้างความรู้ทางด้านน้ำประปาปลอดภัยตั้งแต่ขั้นเริ่มต้น ซึ่งต้องทำร่วมกันกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง
- ส่งเสริมการปลูกป่าเพื่อเพิ่มพื้นที่ป่าให้มากขึ้น
- สร้างความร่วมมือกับโรงเรียนเพื่อให้ความรู้ด้านน้ำ สุขาภิบาล และสุขอนามัย (Water, Sanitation และ Hygiene : WASH) แก่เด็ก ๆ
- ส่งเสริมการล้างถังพักน้ำในบ้านเรือนที่อยู่อาศัย เพื่อคุณภาพน้ำที่ดีในบ้านเรือน
- วางแผนปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อจัดการกับความเสียหายที่ได้มีการระบุไว้ โดยได้รับแหล่งเงินทุนทั้งภายในประเทศและคู่ความร่วมมือ
- เสริมสร้างความรู้ด้านการดำเนินงานด้าน CR-WSP แก่พนักงาน